

IRODALMI ÉRTESITŐ.

Az én beszédeim „lélek és élet“. Beköszöntő ima és beszéd. Irta és a székelyudvarhelyi unitárius templomban elmondta *Böloni* Vilmos unitarius lelkész. 18 l. — Magasztos ima és tartalmas beszéd, helyes felfogásban hirdelve, hogy a Krisztus beszédei „lélek és élet“. Magán viseli a munka mindazokat a jellegzetes vonásokat, a melyek munkatársunk írói egyéniségét jellemzik. Az izmosult gondolat megfelelő érzés kíséretében és stylusban halad. — A keresztény lélek és megváltó szeretet forrásából kell meríteni, s a vallást az életbe belévinni, miként ő, ki azt mondotta: Én vagyok az út, az igazság, az élet. „Ő belevitte az életbe a tökéletesség isteni szomját és megelégtetését, kijelenté az életnek rejtett szépségeit . . . , beszédje az élet beszédje, az erény ékesszólása, élete a lélek cselekvése, eszményi rend szolgálata, a dolgok új értelmének magyarázata . . . A krisztusi meg-megálló életfolyamatot folytonossá kell tenni“ — ezt hirdeti e beszéd és hirdeti a gyülekezeti szeretet mellett a keresztény testvériséget, „hogy a béke olajága alatt a jogegyenlőség szellemében, a jogos érdekek és szükségletek kölcsönös tiszteletében az egyházak egysége megerősíttessék“. A füzet ára 30 fillér Székelyudvarhelyt a szerzőnél.

A sárospataki lengyel biblia s újonnan fölfedezett harmadik töredéke. Irta *Harsányi* István sárospataki főgymn. vallástanár, h. főkönyvtárnok. Különlenyomat a Magyar Könyvszemle XVII. kötetéből. 61 l. 3 hasonmással. — Az értekező ismeretét írója füzetében azzal a nagy, ivrét alakú hártýára írott biblia-töredékekkel foglalkozik, melyet már közel három század óta a sárospataki ref. kollégium könyvtárában őriznek és a mely szakírók szerint összes lengyel nyelvemlék-társai között, régiségben második, terjedelemben az első helyet foglalja el s nyelvészeti becse igen nagy.

E bibliát Nagy Lajos királyunk leánya, Hedvig lengyel királynő kezdte fordíttatni, valószínűleg 1390-ben, s az ő férjének,

Jagello Ulászlónak negyedik felesége, Zsófia végeztette be 1455-ben. Hanka Venczel, a prágai cseh nemzeti múzeum könyvtárosa, már 1834-ben kiderítette róla, hogy a Vulgata használata nélkül, közvetlenül a cseh bibliából készített fordítás, illetve annak lengyelesítése. A külföld figyelme gr. Teleki Domokos 1805-ben németül is megjelent Magyarországi utazásai alapján fordult feléje. Akkor Telekinek különben téves, rövid megemlítéséből tudták meg, hogy az értékes kodexet Sárospatakon őrzik s 1814-ben egy lengyel folyóirattól az érdekelt lengyelek is általánosan tudomást vettek róla. 1827-ben Kucharski András varsói lengyel egyetemi tanár megtekintette, 1847-ben a cseh nemzeti múzeum eredménytelen kísérletet tett, hogy elcserélje egy korvinával. Utóbb a lengyelek lemásoltatták s 1871-ben Lubomirski György Henrik herceg költségén Zsófia királynő bibliája ezímen kiadták.

A kodexet sok viszontagság érte. 1562-i bekötések 470 levele volt s ma csak 185-ből áll. Tulajdonosai nagyon változtak. Előbb a lengyel királyi család s köztük 1512—15-ig a magyar Zápolya Borbára királynő birtokában volt, majd egy krakkói nyomdász s innen az előkelő Krotowski család tulajdonába jutott. Ezekről a lesznói iskola könyvtárába s innen valószínűleg 1627-ben Sárospatakra került. Fülmerült az a föltevés is, hogy 1650-ben Commenius Ámos János hozhatta Magyarországra, de Harsányinak az a valószínűségi bizonyítékokkal is támogatott meggyőződése, hogy a kollégium más könyvek példájára, 1627-ben vagy valamely Morvaországból kiüzött paptól vehette, vagy ajándékba kapta valakitől. A kollégiumi könyvtár címjegyzékében 1726-tól szerepel. Rongálás ott is érte s leveleit könyvkötésre is használták. Csécsi János egy kézírata bekötéséhez itteni őriztetése alatt téphették ki azt a két levelet, melyekben Harsányi 1908. szeptemberében a lengyel biblia eddig ismeretlen töredékére bukkant. — Ez a kodex újonnan fölfedezett harmadik töredéke, mely Esaiás próféta könyvének részleteit tartalmazza. Hihetőnek tartjuk, hogy a lengyel bibliának Sárospatakon más, hasonlóan felhasznált töredékei is lappanganak.

Harsányi adja a kodex jó bibliografiai leírását, megállapítja bejegyzőit, tartalmát, az elveszett leveleket és iveket. Bőven, ügyesen és teljesen ismereti a kodex irodalmát, kideríthető történetét s összeállítja tulajdonosai névsorát. Csupán a kodex Sárospatakra kerülése ideje tárgyában hagy némi kétséget és itt ítélete is csak

Sarnicki szükszavu adatára támaszkodva, subjectiv. A kérdés ezt a részét még nem tekinthetjük végleg eldöntöttnek. Egyebekben Harsányinak a jegyzetekben nyilvánuló megjegyzései és fülvilágosításai jó ítélőképességéről tanuskodnak s a becses bibliafordítás első, bő, magyar ismertetésével a bibliografián kívül a biblia-történetnek is szolgálatot tett.

Kelemen Lajos.

KÜLÖNFÉLÉK.

Egyházi Főtanácsunk november hó 21-ére rendkívülieg lett egybehiva. Összehívásra az okot gazdasági bizottságunk együttes lemondása adta. Kapcsolatosan tárgyalattott az augusztus havában tartott E. Főtanács által a gazdasági kérdésekben kiküldött főtanácsi ad hoc bizottság részéről beterjesztett jelentés. A főtanácsi tagok az ügy nagyfontosságához méltó érdeklődéssel vettek részt a tárgyalásban. Az E. K. Tanács részéről beterjesztett javaslat és a tárgyalás folyamán benyújtott indítványok alapján az E. Főtanács kimondotta: a gazdaságok 1908. évi összes számadásait helybenhagyja ugyan, azonban a felmerült és végleges leszámolás alkalmával még felmerülhető kifogásokat illetően a jószágigazgató és intézők ellenében fenntartja a teljes vagyoni felelősséget; a jószágigazgatói állás 1909 decz. 31.-vel végleg megszűnik s Szentiványi István jószágigazgatótól az egyházi birtokok haladéktalanul átveendő, azonban letett óvadéka csak a teljes leszámolás és felmentés után fog kiadatni; a gazdasági bizottság eddigi alakjában megszüntetetik s megalakított a 3 tagból álló jószágfelügyelőség: Benkő Mihály, Ürmössy Jenő és Hadházy Sándor egyh. pénztárnok személyében; a gazdasági bizottságnak évek során át egyházunk érdekében kifejtett odaadó munkásságáért egyhangulag elismerés és köszönet fejeztetett ki; a főtanácsi ad hoc bizottság jelentésében felsorolt és kifogásolt tételek ügyében a jogügyi bizottság javaslatadásra hivatik fel; Kiss László gazdatiszt és Boros György gazd. gyakornok állásaikba visszahelyeztetnek.

A főtanácsi üléseket főtiszt. Ferencz József püspök és méltóságos Fekete Gábor egyh. főgondnok urak mély bölcseséggel és kiváló tapintattal vezették. Az ülésből táviratilag fejeztetett ki br. Petrichevich-Horváth Kálmán távollevő főgondnok urnak az egyház ragaszkodó szeretete és tántoríthatlan bizalma.